

Висновки з проведеного дослідження. В роботі було проведено дослідження сутності та видів методів обліку витрат і калькулювання собівартості з позиції практичних інформаційних запитів промислових підприємств України. Розроблено рекомендації для вибору дієвого набору таких методів при розбудові облікової політики суб'єкта господарювання. Подальші розробки будуть присвячені деталізованому аналізу можливостей використання в Україні нетрадиційних та інноваційних методів обліку виробничих витрат і калькулювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні / Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO.aspx>
3. Методичні рекомендації з формування собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості, затвержені наказом Міністерства промислової політики України від 09.07.2007 р. № 373 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukraine.uapravo.net/data2008/.../ukr21347>.
4. Бутинець Ф.Ф. Альфа і омега бухгалтерського обліку або моя болісна не сповідь : Монографія / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ПП «Рута». – 2007. – 328 с.
5. Ільченко В.М. Взаємозв'язок методів обліку витрат та калькулювання собівартості продукції / В.М. Ільченко, Я.Ю. Гагаріна // Економіка і регіон. – ПолтНТУ. – № 4 (35). – 2012. – С. 199-203.
6. Корольова О.І. Концепція розвитку бухгалтерського обліку витрат в Україні / О.І. Корольова // Економіка, фінанси, право. – 2008. – № 7. – С. 13-17.
7. Палий В. Ф. Управленческий учет издержек и доходов (с элементами финансового учета) / В.Ф. Палий. – М. : ИНФРА-М. – 2006. – 279 с.
8. Худоба К.В. Проблеми визначення методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції / К.В. Худоба // Вестник национального технического университета «ХПИ» : сб. науч. тр. : темат. вып. / Харьковский политехнический ин-т, нац. техн. ун-т. – Х. : НТУ «ХПИ», 2010. – Вып. 56: Технический прогресс и эффективность производства. – С. 43-48.
9. Фабіяньська В.Ю. Визначення сутності методу обліку витрат та методу калькулювання як категорій управлінського обліку / В.Ю. Фабіяньська // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці: збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (21 лютого 2013 р.; м. Київ) / Відпов. за вип. Б.В. Мельничук. – К. : ТОВ «Все український інститут права і оцінки». – 2013. – С. 413-417.
10. Добровський В.М. Управлінський облік : Навч. посіб. / В.М. Добровський, Л.В. Гнилицька, Р.С. Коршикова. – К. : КНЕУ. – 2005. – 278 с.
11. Кибиткин А.И. Учет и анализ в коммерческой организации : Учебное пособие / А.И. Кибиткин, А.И. Дрождинина, Е.В. Мухомедзянова, О.В. Скотаренко. – М. : ИД Академии Естествознания. – 2012. – 368 с.
12. Лишиленко О.В. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посібник / О.В. Лишиленко – К., 2004. – 254 с.
13. Білоусова І.А. Методи обліку виробничих витрат і калькулювання собівартості продукції / І.А. Білоусова // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 9. – С. 3-5.
14. Карпова Т.П. Бухгалтерский управленческий учет: затраты, выпуск, себестоимость : Монография / Т.П. Карпова. – М. : Высш. шк. – 2003. – 282 с.
15. Каверина О.Д. Управленческий учет. Системы, методы, процедуры : Монография / О.Д. Каверина. – М. : Финансы и статистика. – 2003. – 351 с.

УДК 657.421.3

Первий І.В.

аспірант кафедри обліку і аудиту

Житомирського державного технологічного університету

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК СТВОРЕННЯ ВЕБ-САЙТІВ

Досліджено питання аналізу існуючих підходів та надання пропозицій щодо удосконалення бухгалтерського обліку створення веб-сайтів. Розглянуто особливості обліку витрат на створення веб-сайтів та їх капіталізації на основі застосування ПКР 32. Обґрунтовано фактори удосконалення методики обліку процесу створення веб-сайтів.

Ключові слова: нематеріальні активи, веб-сайт, витрати на дослідження та розробки, витрати на створення комп'ютерних програм.

Первий І.В. БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ СОЗДАНИЯ ВЕБ-САЙТОВ

Исследованы вопросы анализа существующих подходов и предоставления предложений по усовершенствованию бухгалтерского учета создания веб-сайтов. Рассмотрены особенности учета расходов на создание веб-сайтов и их капитализации на основе применения ПКР 32. Обоснованы факторы усовершенствования методики учета процесса создания веб-сайтов.

Ключевые слова: нематериальные активы, веб-сайт, расходы на исследования и разработки, затраты на создание компьютерных программ.

Perviy I.A. ACCOUNTING OF WEBSITES CREATION

The articles investigates the existing approaches and provide suggestions for the improvement of accounting of websites creation. The features of cost accounting for the creation of websites and their capitalization by applying SIC 32 have been considered. Factors improving the methodology of websites creation process accounting have been grounded.

Keywords: intangible assets, web site, research and development costs, software development costs.

Постановка проблеми. Розвиток економічних відносин в умовах сьогодення відбувається під впливом процесів глобалізації та інформатизації, які значною мірою впливають на існуючі підходи до ведення госпо-

дарської діяльності. Більшість сучасних підприємств здійснюють трансформацію своїх бізнес-процесів шляхом впровадження інформаційно-комп'ютерних та інтернет-технологій, що дозволяє їм поступово пе-

рейти до концепції електронного бізнесу, яка передбачає автоматизацію і комп'ютеризацію діяльності, переведення розрахунків із звичайної форми до розрахунків в середовищі Інтернет, що значно підвищує конкурентоспроможність підприємства. Однією із передумов для запровадження концепції електронного бізнесу на підприємстві є наявність програмного забезпечення, зокрема веб-сайту, який забезпечуватиме зв'язок підприємства із його контрагентами в середовищі Інтернет та сприятиме координації взаємозв'язків між менеджментом підприємства.

Тому сьогодні однією із актуальних проблем є розробка дієвого облікового забезпечення створення веб-сайтів, які є одним із необхідних елементів здійснення електронного бізнесу. Існуюче нормативно-правове забезпечення обліку нематеріальних активів не враховує специфічних особливостей веб-сайтів як об'єктів управління, що зумовлює необхідність розробки пропозицій щодо удосконалення їх бухгалтерського відображення з урахуванням норм міжнародних стандартів фінансової звітності та провідної облікової практики в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням обліку витрат на створення веб-сайтів присвятили увагу О.Л. Біляченко, І. Голошевич, І. Губіна, Г. Красноступ, В.А. Рисіна, І.В. Самойлова, О.В. Шипунова та ін.

Мета статті. Основною метою статті є удосконалення методики бухгалтерського відображення процесу створення веб-сайтів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні в Україні немає спеціальних рекомендацій щодо бухгалтерського обліку створення веб-сайтів. Загальні питання їх облікового відображення регулюються П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», положення якого поширюються на всі види груп нематеріальних активів, які належать до їх складу. Згідно з п. 5 П(С)БО 8 [5] до складу груп нематеріальних активів належать авторське право та суміжні з ним права, зокрема, комп'ютерні програми та програми для ЕОМ, а в п. 7 визначені загальні критерії можливості віднесення витрат, понесених на створення нематеріальних активів до їх складу. Відтак за національними обліковими стандартами немає чітких вказівок стосовно порядку обліку витрат на створення веб-сайтів, наявні лише загальні вимоги щодо створення нематеріальних активів на підприємстві.

Водночас такі рекомендації існують у зарубіжних і міжнародних облікових стандартах. Наприклад, у 2000 р. Цільовою групою з нових питань (EITF), яка є допоміжним органом FASB, було випущено положення № 00-2 «Облік витрат на розробку веб-сайтів» [8], в якому було обґрунтовано необхідність виокремлення цього об'єкта обліку, визначено стадії веб-розробки та встановлено порядок їх облікового відображення.

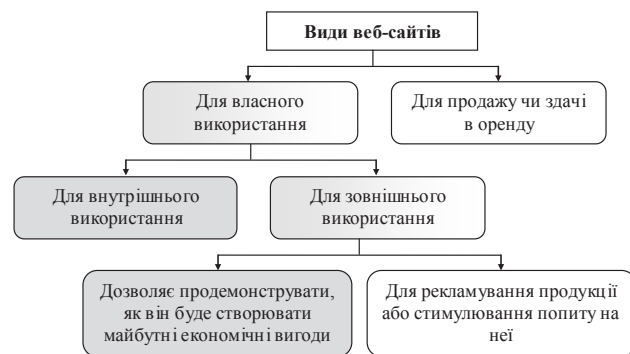
У 2001 р. Цільовою групою з актуальних питань (UITF), яка була одним із субкомітетів Ради з бухгалтерських стандартів Великої Британії, було опубліковано положення «Витрати на розробку веб-сайтів» [9], яке мало усунути конфліктні ситуації з приводу обліку таких витрат. В цьому положенні було виокремлено чотири основних етапи розробки веб-сайтів, в розрізі яких має відбуватись їх облік. Основною ідеєю цього положення була заборона капіталізації витрат на етапі планування розробки, і можливість капіталізації витрат на створення веб-сайту на інших етапах розробки.

Два наведених положення в подальшому були покладені в основу розробки в середині 2001 р. Комі-

тетом з інтерпретації МСФЗ тлумачення ПКТ (SIC) 32 «Нематеріальні активи – затрати на веб-сайт» [4]. Відповідно до того, що національне ПСБО 8 не вступає в суперечність із МСФЗ 38 «Нематеріальні активи», та було розроблене на його основі, вважаємо за необхідне використовувати ПКТ 32 як основу для удосконалення методики бухгалтерського обліку процесу створення веб-сайтів.

На відміну від ПСБО 8 та МСФЗ 38 в ПКТ 32 наведені більш детальні рекомендації щодо визнання витрат, понесених на створення веб-сайтів як нематеріальних активів. Передусім згідно з цим тлумаченням розроблений підприємством для внутрішнього і зовнішнього використання веб-сайт може вважатись внутрішньоствореним нематеріальним активом у разі відповідності вимогам, що висуваються до таких активів п. 21 та п. 57 МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» (п. 7. 8) [4, с. 2743]. Згідно з цим твердження в бухгалтерському обліку веб-сайт слід розглядати як комплексний нематеріальний актив, вартість якого складається не тільки з витрат на його безпосереднє створення, а й витрат на забезпечення його подальшого функціонування, наприклад, придбання доменного ім'я для сайту, яке може розглядатись як окремий нематеріальний актив.

На рис. 1 наведена класифікація веб-сайтів, що впливає на порядок їх облікового відображення:

Примітка:

■ – Відображаються в обліку як нематеріальний актив

□ – Не відображаються в обліку як нематеріальний актив

Рис. 1. Класифікація веб-сайтів в ПКТ 32 з позиції їх облікового відображення як нематеріального активу

Відповідно до наведеної класифікації (рис. 1) як нематеріальні активи в обліку можуть визнаватись лише ті веб-сайти, які призначені для власного використання і використання яких дозволяє продемонструвати, як вони будуть створювати майбутні економічні вигоди.

В ПКТ 32 виокремлено чотири основних етапи розробки веб-сайту, а також п'ятий етап експлуатації, стосовно яких наведений порядок облікового відображення витрат, що здійснюються на кожному з етапів (табл. 1).

В таблиці 1 наведена загальна модель облікового відображення процесу створення веб-сайтів, згідно з якою етапи 2–4 створення веб-сайту, прирівняна до стадії розробки за МСФЗ 38 «Нематеріальні активи», а етап 1 – до стадії досліджень. Водночас для капіталізації витрат, понесених на стадіях 2–4, повинна бути обов'язково дотримана вимога щодо можливості їх безпосереднього віднесення та необхідності їх здійснення під час створення, випуску чи підготовки

веб-сайту, для того, щоб він міг функціонувати так, як це запланувало керівництво підприємства (п. 9 б). Інші витрати, пов'язані з рекламою або просуванням продукції та послуг підприємства, повинні бути визнані як витрати в міру їх виникнення (п. 9 с) [4, с. 2744].

Стосовно витрат, понесених на стадії експлуатації, то вони мають бути визнані витратами періоду окрім випадків, передбачених п. 18 МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» [4, с. 2744]. Однак безпосередньо в МСФЗ (п. 20) зазначається, що природа нематеріальних активів є такою, що в багатьох випадках вдосконалення або часткова заміна подібних активів не проводиться [4, с. 1916]. Тому найбільш ймовірно, що понесені на стадії п'ять витрати будуть визнані витратами періоду, а не будуть капіталізовані, оскільки доволі важко встановити можливість забезпечення за результатами їх здійснення одержання майбутніх економічних вигод або відокремити їх від вигод, що одержуватиме підприємство в цілому.

Представлена методика обліку створення веб-сайтів може використовуватися на підприємствах, водночас вона може бути розвинена і удосконалена із урахуванням таких аспектів:

- особливостей побудови національної системи охорони права інтелектуальної власності, зокрема авторського та суміжних з ним прав;

- особливостей сучасного рівня розвитку веб-розробки, оскільки ПКТ 32 були оприлюднені ще у 2001 р. та не повною мірою враховують існуючі сьогодні підходи в сфері веб-програмування;

- виду сайту, що буде створюватись, оскільки залежно від специфіки його подальшого використання (офіційна сторінка компанії, інтернет-магазин, інтернет-аукціон, пошукова система, веб-портал, веб-сервіс, соціальна мережа тощо), залежить необхідний набір функцій, які будуть реалізовані в ньому (швидкий пошук і навігація, торгівля товарами та послугами, інтерактивний зв'язок з відвідувачами, наявність мобільної версії тощо).

Стосовно особливостей нормативно-правового регулювання веб-сайтів, то сьогодні в Україні визначення цього поняття наведено в «Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади», за яким – це сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою у мережі Інтернет зі інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мере-

жу Інтернет [6]. Водночас з визначення незрозуміло, чи це є окремий об'єкт авторського права, чи їх сукупність, що впливає на порядок їх облікового відображення. Однак в листі Державного департаменту інтелектуальної власності від 25.11.2004 р. «Охорона прав інтелектуальної власності на веб-сайт» було надане роз'яснення цього питання, зокрема обґрунтовано, що програмне забезпечення для веб-сайту, програмні засоби веб-сайту є комп'ютерними програмами ... [3]. А у листі «Щодо веб-сайту як об'єкта авторського права» від 22.01.2007 р. конкретизовано, що відсутність у законодавстві про авторське право визначення відповідних понять не може бути перешкодою у правовій охороні «веб-сайту», «веб-сторінки», «веб-порталу» як об'єктів авторського права, якщо вони є творами, тобто результатами творчої діяльності людини [2]. Внаслідок цього веб-сайт належить до об'єктів, що охороняються авторським правом та може бути визнаний нематеріальним активом, що відображається на рахунку 125 «Авторське право та суміжні з ним права».

Іншим правовим аспектом, що впливає на облікове відображення веб-сайтів, є особливості правового захисту доменного ім'я. Хоча у визначенні поняття «веб-сайт» зазначається, що останній є сукупністю програмних та апаратних засобів з унікальною адресою у мережі Інтернет ... [6], що свідчить про розуміння доменного ім'я як складової веб-сайту, проте сьогодні немає єдиної позиції на законодавчому рівні, до складу яких об'єктів інтелектуальної власності може бути віднесене доменне ім'я. Як зазначає з цього приводу Т. Деркач, можливі п'ять варіантів його розуміння, а саме: 1) неможливість віднесення до жодної групи об'єктів; 2) розуміння як засобу індивідуалізації, що не є самостійним об'єктом; 3) є засобом індивідуалізації, що потребує особливого правового режиму; 4) слід відносити до товарних знаків або комерційних найменувань; 5) є способом використання товарного знаку [1, с. 169]. Проте жоден з цих варіантів не збігається із існуючими рекомендаціями ПКТ 32 щодо розгляду доменного ім'я як складової веб-сайту, що є об'єктом авторського права. На нашу думку, цей підхід є результатом застосування принципу превалювання сутності над формою, відповідно до якого порядок облікового відображення об'єктів обліку повинен враховувати не лише їх юридичну форму, а економічну сутність. Подібну ситуацію ілюструє порядок облікового відображення доменного ім'я, представленого в ПКТ 32, що належить до етапу розробки програмного забезпечення та інфраструктури, оскільки доменне ім'я

Таблиця 1

Класифікація етапів створення веб-сайту та їх характеристика за ПКТ 32: обліковий аспект

Назва етапу	Характеристика етапу	Порядок облікового визнання
1. Планування	Вивчення можливості реалізації розробки, визначення цілей і специфікацій, оцінка альтернатив і вибір переваг	Як витрати
2. Розробка програмного забезпечення та інфраструктури	Отримання доменного ім'я, купівля і розробка апаратного та системного технічного забезпечення, установку вже готового програмного забезпечення та тестування в режимах критичного навантаження	Як нематеріальний актив
3. Розробка графічного дизайну	Розробка і оформлення сторінок веб-сайту	Як нематеріальний актив
4. Розробка наповнення (контенту)	Створення, купівля, підготовка та завантаження на веб-сайт графічної або текстової інформації до завершення його розробки, яка може зберігатися у вигляді окремих баз даних, які інтегровані з веб-сайтом (або доступні за його допомогою його), або зберігатися безпосередньо на самих сторінках веб-сайту	Як нематеріальний актив
5. Експлуатація	Підтримка і покращання програмного забезпечення, інфраструктури, графічного дизайну і наповнення (контенту) веб-сайту	Як витрати

дозволяє одержати підприємству економічні вигоди лише у випадку його сумісного використання із веб-сайтом, внаслідок чого такий об'єкт недоцільно визнавати окремим нематеріальним активом.

Якщо з необхідністю відображення витрат на реєстрацію доменного ім'я у складі капітальних інвестицій на створення нематеріальних активів погоджується більшість дослідників, то стосовно витрат на його перереєстрацію існують відмінні підходи. Наприклад, Р. Скорохатова пропонує відносити такі витрати на витрати майбутніх періодів, які мають бути списані упродовж періоду, на який вона була подовжена [7]. Однак такий підхід, на нашу думку, є недоцільним, оскільки, з одного боку, треба дотримуватись принципу послідовності під час відображення одних і тих же витрат під час створення і перереєстрації доменного ім'я, а з іншого – здійснення таких витрат збільшує вартість веб-сайту, тому їх необхідно капіталізувати.

Якщо ж розглядати порядок обліку доменних імен для компаній, які займаються їх реєстрацією та передачею в користування, то слід враховувати, що МСФЗ 38 «Нематеріальні активи» не застосовується до нематеріальних активів, що передаються в оренду, оскільки такі операції підпадають під дію МСФЗ 17.

Окрему увагу слід приділити пропонованій в ПКТ 32 класифікації етапів створення веб-сайтів, яка передбачає виокремлення чотирьох таких етапів: 1) планування; 2) розробка програмного забезпечення та інфраструктури; 3) розробка графічного дизайну; 4) розробка наповнення (контенту). На нашу думку, враховуючи ускладнення процесу веб-розробки порівняно з підходами початку 2000-х років та розвитком нових способів програмування, запропонована класифікація має бути розширена.

Наприклад, третій етап, розробка графічного дизайну згідно з існуючою практикою веб-програмування, не є останнім етапом перед наповненням сайту відповідним контентом. Веб-дизайнери лише займаються проектуванням користувацьких інтерфейсів для сайтів або окремих веб-додатків, які після затвердження передаються верстальнику. Верстальник займається компоюванням веб-сторінок сайту в текстовому або у візуальному (WYSIWYG) редакторі, тобто здійснює формування окремих графічних рисунків, з яких складатиметься HTML-сторінка. Його основними функціями є безпосереднє створення веб-сторінок за допомогою спеціальних мов програмування, наприклад HTML, та оформлення створеного коду веб-сторінки так, щоб її перегляд користувачами був достатньо простим і зручним.

Отже, сьогодні можна виокремити етап верстки веб-сторінок, який є проміжною ланкою між етапами дизайну та програмування веб-сайту, свідченням чого є те, що на ринку сформувалась окрема професія верстальників. Тому цей етап можна включити до складу етапів створення веб-сайту, а понесені упродовж його реалізації витрати включити до складу собівартості розробленого веб-сайту. Виділення такого етапу дозволить створити передумови для побудови більш ефективної системи аналітичного обліку витрат на створення веб-сайту, що підвищуватиме рівень інформаційної підтримки управління цим процесом.

Також обов'язково слід враховувати, що на методику обліку створення веб-сайту впливатиме вид сайту, який планується розробити, оскільки від виду сайту, що повинен містити набір інструментів для виконання покладених на нього функцій, залежить складність виконуваних робіт та їх обсяги. Напри-

клад, створення веб-сайту для інтернет-магазину окрім стандартних функцій, притаманних іншим видам сайтів, передбачає необхідність забезпечення реалізації таких функцій: розумний пошук по сайту; підписка на розсилку; особистий кабінет; механізм фільтрації та вибору товарів за встановленими параметрами; механізм фільтрації товарів за рівнем переглядів, схожістю, порівнянністю та ін.; створення системи дисконтування; впровадження платіжних систем (наприклад, «Приват 24»); інтеграція з модулями пошти (наприклад, «Нова пошта»); інтеграція з комп'ютерною обліковою системою підприємства; рейтингування товарів тощо.

Водночас слід обов'язково враховувати, що згідно ПКТ 32 витрати, пов'язані з рекламою або просуванням продукції та послуг підприємства, повинні бути визнані як витрати в міру їх виникнення [4, с. 2744]. Тому, якщо підприємство несе витрати в процесі створення інтернет-магазину, які належать до цих груп, то вони не повинні бути включені до складу собівартості внутрішньоствореного веб-сайту. Також не можуть бути капіталізовані витрати, пов'язані з підвищенням рівня відвідування сайту – його «просуванням», наприклад, розробка і встановлення SEO-модуля, що забезпечує пошукову оптимізацію сайту.

Висновки. Враховуючи відсутність достатнього нормативного регулювання в сфері обліку створення веб-сайтів наведено пропозиції щодо використання норм міжнародних стандартів фінансової звітності для створення ефективної методики бухгалтерського відображення цього процесу на підприємстві. Запропоновано використовувати роз'яснення ПКТ 32, згідно з яким внутрішньостворені веб-сайти можуть відображатись як нематеріальні активи за умови їх використання для власних потреб і у випадку існування ймовірності, що він буде створювати майбутні економічні вигоди.

Створення методики обліку створення веб-сайтів передбачає виокремлення п'яти основних етапів здійснення цього процесу, для кожного із яких існують особливості їх облікового відображення: 1) планування; 2) розробка програмного забезпечення та інфраструктури; 3) розробка графічного дизайну; 4) розробка наповнення (контенту); 5) експлуатація. Витрати, понесені на першому і п'ятому етапах мають бути визнані витратами періоду, а витрати, понесені на другому, третьому і четвертому етапах, становлять собівартість внутрішньоствореного веб-сайту та можуть бути капіталізовані шляхом визнання нематеріальним активом підприємства.

Обґрунтовано, що запропонована методика обліку процесу створення веб-сайтів повинна бути удосконалена із урахуванням таких факторів: особливостей створення системи охорони права інтелектуальної власності; особливостей сучасного рівня розвитку технологій розробки веб-сайтів; виду сайту, що буде створюватись. Врахування таких змін дозволить підвищити ефективність процесу створення веб-сайтів шляхом виявлення найбільш витратомістких етапів розробки та здійснення реінжинірингу цього бізнес-процесу.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розмежування витрат на створення веб-сайтів, пов'язаних зі здійсненням торговельної діяльності, на дві групи: що пов'язані з рекламою або просуванням продукції і послуг підприємства та що не пов'язані з такими видами діяльності, що значно полегшить роботу бухгалтера щодо визнання внутрішньостворених веб-сайтів як нематеріальних активів підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Деркач Т.А. Доменне ім'я: неслухняне дитя обліку / Т.А. Деркач // Досягнення цивілізації в обліку. Збірник систематизованого законодавства / укл. І.А. Губіна, Т.А. Деркач. – Вид. 2-ге, перероб. – К. : Бліц-Інформ, 2012. – Вип. 8. – 192 с.
2. Щодо веб-сайту як об'єкта авторського права : Лист Державного департаменту інтелектуальної власності від 22.01.2007 р. № 16-14/231 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.owk.com.ua/index.php/list-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrajini-shchodo-veb-sajtu-yak-ob-ekta-avtorskogo-prava>.
3. Щодо охорони прав інтелектуальної власності на веб-сайт : Лист Державного департаменту інтелектуальної власності від 25.11.2004 р. № 16-14/5105 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.uazakon.com/documents/date_49/pg_iogtxf.htm.
4. Международные стандарты финансовой отчетности по состоянию на 01.01.2009 г. – Лондон : IASB, 2009. – 2880 с.
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» із змінами і доповненнями від 25.09.2009 р. № 1125.
6. Порядок інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади, затверджений наказом Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України та Держкомзв'язку від 25.11.2002 р. № 327/225.
7. Скорохватова Р. Бухгалтерский и налоговый учет интернет-сайта / Р. Скорохватова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.buhgalteria.ru/article/n132387>.
8. EITF Issue No. 00-2 «Accounting for Web Site Development Costs». – FASB, 2000. – 11 p.
9. UITF abstract 29 «Website development costs». – ASB, 2001. – 4 p.